

IZAZOVI I MOGUĆNOSTI UČENIKA S DISLEKSIJOM

dr. sc. Višnja Pranjić

Škola za medicinske sestre Vinogradska

vpranjić70@gmail.com

Monika Lovrek Seničić, mag. med. techn.

Škola za medicinske sestre Vinogradska

dlovrek@gmail.com

Đurđica Stanešić, mag. med. techn.

Škola za medicinske sestre Mlinarska

dstancesic1@gmail.com

SAŽETAK

Učenici s disleksijom, unatoč prosječnim ili nadprosječnim intelektualnim sposobnostima, suočavaju se sa specifičnim izazovima u obrazovanju, osobito pri prijelazu iz osnovne škole u srednju školu. U radu je prikazana važnost individualiziranog pristupa u radu s učenicima s disleksijom, koji uključuje prilagodbu metoda rada, vremena za izvršavanje zadataka te evaluacijskih procesa. Ključne komponente podrške su timski rad nastavnika, stručnih suradnika i roditelja. Naglašava se i potreba za prilagodbom državne mature i drugih evaluacijskih alata kako bi se učenicima omogućilo iskazivanje njihovih stvarnih potencijala. Teškoće u učenju, uključujući disleksiju, ne smiju biti barijera za akademski uspjeh. Individualizacija, metodičke prilagodbe i kontinuirano poticanje, ključni su za osnaživanje učenika i ostvarivanje njihovih obrazovnih ciljeva.

Ključne riječi: disleksija; individualizacija postupaka učenja; podrška učenicima

UVOD

Disleksija je razvojna, neurobiološka poteškoća u učenju jezika (Roitsch, Watson, 2019), a prate ju teškoće učenja čitanja poput točnosti i tečnosti te manjkavih pravopisnih vještina. Prema Britanskom udruženju za disleksiju (British Dyslexia Association – BDA, 2007): „Disleksija je specifična teškoća učenja koja uglavnom pogađa razvoj pismenosti i jezičke vještine. Prisutna je od rođenja, a posljedice su

prisutne cijeli život. Karakteriziraju je teškoće u fonološkoj obradi, brzom imenovanju, radnom pamćenju, brzini obrade i automatizaciji vještina koje nisu usklađene s ostalim kognitivnim sposobnostima“.

Učenici s disleksijom nerijetko, uz disleksiju imaju udružene teškoće. Disleksija se često istodobno manifestira uz disgrafiju (Posokhova, 2007). Čak u 30% – 50% disleksija se javlja uz poremećaj

hiperaktivnosti i deficita pažnje (Willcutt i Gaffney-Brown, 2004), a skoro dvostruko je vjerojatnija uz diskalkuliju (Joyner, Wagner i dr. 2020). Schulte – Körne (2010) ističe kako su depresija i anksioznost prisutne u 40% – 60% djece s disleksijom. Učenici s disleksijom imaju poteškoća u povezivanju govornog i pisanog jezika prvenstveno zbog nedostatne fonološke obrade (Ramus, 2003, Lenček, 2012). Poteškoće u dekodiranju riječi mogu utjecati na razumijevanje pročitanog kao i na razvoj vokabulara, a posljedično i na loš akademski uspjeh, razvoj niskog samopoštovanja i nedostatka motivacije. Disleksija je specifična teškoća u učenju, ali ona nije bolest i ne umanjuje intelektualne sposobnosti učenika. Učenici s disleksijom često se suočavaju s posebnim izazovima u obrazovanju, unatoč tome što mnogi od njih posjeduju prosječne ili iznadprosječne intelektualne sposobnosti. Konvencionalnim metodama poučavanja učenici s disleksijom ne ostvaruju dobar školski uspjeh, međutim intervencijski postupci, korištenje tehnologije te savjetodavna podrška mogu doprinijeti svladavanju školskog gradiva. Disleksija, kao specifična teškoća u učenju, utječe na sposobnost čitanja, pisanja i obrade informacija, što zahtijeva individualizaciju postupaka učenja i poučavanja kako bi se osigurala njihova jednakopravnost u obrazovnom procesu. Učenici s

disleksijom, s obzirom na stupanj teškoće, mogu se obrazovati prema redovitom programu uz individualizirane postupke ili prema redovitom programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke (MZO, 2021). Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (2015), redoviti program uz individualizirane postupke određuje se učenicima koji s obzirom na vrstu teškoće mogu svladavati redoviti nastavni plan i program/kurikulum bez sadržajnog ograničavanja, ali su im zbog specifičnosti u funkcioniranju potrebni individualizirani postupci u radu dok se redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke određuje učenicima koji s obzirom na vrstu teškoće ne mogu svladavati nastavni plan i program/kurikulum bez sadržajnog ograničavanja te im je zbog specifičnosti u funkcioniranju potreban individualizirani pristup u radu i sadržajna prilagodba.

UPIS UČENIKA S DISLEKSIJOM U SREDNJU ŠKOLU

Upis u srednju školu izvor je stresa za sve učenike i roditelje, a posebno za učenike s teškoćama. U osnovnoj školi učenici s disleksijom imaju na raspolaganju daleko više izravne pomoći u učenju nego u srednjoj školi. Logopedi koji provode

prevenciju disleksije, dijagnosticiraju disleksiju, te provode terapiju disleksije, u srednjoj školi su nedostupni jer za njih nije predviđeno radno mjesto za razliku od osnovne škole. Osim toga, učenici s disleksijom često imaju niže ocjene koje ne odražavaju razinu njihova znanja i sposobnosti (Bjelica i dr. 2009). Temeljem Odluke o upisu učenika u I. razred srednje škole, upis za učenike s teškoćama uključujući učenike s disleksijom moguć je na dva načina. Prvi način je upis redovnim putem kao i svi ostali učenici temeljem bodova ostvarenih na temelju ocjena od petog do osmog razreda osnovne škole. Međutim, moguć je upis i prijavom kandidata s teškoćama u razvoju u županijske upravne odjele za obrazovanje, odnosno Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade Grada Zagreba gdje učenici iskazuju svoj odabir s liste prioriteta redom kako bi željeli upisati obrazovne programe. Prema pravilniku o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole (2024) „učenici s teškoćama rangiraju se na zasebnim ljestvicama poretka, a temeljem ostvarenog ukupnog broja bodova utvrđenog tijekom postupka vrednovanja, u programima obrazovanja za koje posjeduju stručno mišljenje službe za profesionalno usmjeravanje Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Pravo upisa u neke programe obrazovanja ostvaruje onoliko kandidata koliko se u tome programu

obrazovanja može upisati kandidata s teškoćama u razvoju sukladno Državnome pedagoškome standardu srednjoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja. Kandidat obvezno prilaže: rješenje Ureda o primjerenom programu obrazovanja; stručno mišljenje Službe za profesionalno usmjeravanje Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje o sposobnostima i motivaciji učenika za, u pravilu šest, a najmanje tri srednjoškolska programa obrazovanja sukladno određenom primjerenom programu obrazovanja u rješenju izdanoga na temelju stručnog mišljenja nadležnoga školskog liječnika koji je pratio kandidata tijekom prethodnog obrazovanja, a na temelju prethodno dostavljene specijalističke medicinske dokumentacije o težim zdravstvenim teškoćama koje su utjecale na postizanje rezultata tijekom prethodnog obrazovanja i/ili mu značajno sužavaju mogući izbor programa obrazovanja i zanimanja, prema stručno usuglašenoj metodologiji te obrade multidisciplinarnog tima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje“. Potrebno je naglasiti da svaka četverogodišnja ili petogodišnja škola može utvrditi minimalni broj bodova potrebnih za prijavu kandidata za upis u pojedini program obrazovanja, a i učenici s teškoćama moraju zadovoljiti taj uvjet tj. prijava nije moguća ako učenik nema minimalan broj određenog bodovnog praga..

ŠTO NAKON UPISA

Na početku školske godine poznati su podaci o upisu učenika s teškoćama upisanih putem prijave županijske upravne odjele za obrazovanje, odnosno Gradskog ureda za obrazovanje, sport i mlade Grada Zagreba. Međutim, nisu poznati podaci o upisu učenika s teškoćama koji su upisani redovnim postupkom. Potrebno je pregledati podatke o načinu školovanja svih učenika u e-Matici. Nakon identificiranja svih učenika s teškoćama škola je dužna u najkraćem roku osigurati nužnu pedagoško-didaktičku prilagodbu potrebnu učeniku sukladno njegovim potrebama kontinuirano pratiti rezultate odgoja i obrazovanja učenika (MZO, 2015). Srednje škole dužne su za upisane učenike u roku 15 dana od početka nastave tražiti od osnovne škole iz koje učenik dolazi dokumentaciju o praćenju i svladavanju programa u osnovnoj školi, a osnovna škola dužna je dostaviti dokumentaciju u roku od 15 dana od dana kada je zatražena. Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (2015), individualizirani postupci omogućavaju različite oblike potpore, prema potrebama učenika, i to s obzirom na: samostalnost učenika; vrijeme rada; metode rada; provjeravanje vještina, znanja i sposobnosti učenika; praćenje i

vrednovanje postignuća učenika; aktivnost učenika; tehnološka, didaktička i/ili rehabilitacijska sredstva za rad i primjerene prostorne uvjete dok sadržajna prilagodba podrazumijeva individualiziranu prilagodbu nastavnih sadržaja redovitog programa sukladno sposobnostima i sklonostima učenika, a zahtijeva smanjivanje opsega nastavnih sadržaja. Opseg nastavnih sadržaja može se umanjiti do najniže razine usvojenosti obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom/kurikulumom za razred u koji je učenik uključen, a iznad razine posebnog programa. Individualizirani postupci kao i redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke mogu biti iz jednog, više ili svih predmeta te za svakoga pojedinog učenika trebaju biti razrađeni kao pisani dokument, a izrađuju ga učitelji/nastavnici u suradnji sa stručnim suradnicima škole te su ga dužni dati na uvid roditelju/skrbniku učenika tijekom prve polovice polugodišta. Za uspjeh učenika s teškoćama uz ostvarivanje svih zakonskih obveza učenika s teškoćama neophodna je suradnja roditelja i škole. Roditelji, kao ključni partneri u obrazovnom procesu, trebaju biti uključeni u planiranje i provedbu individualiziranih postupaka. Istodobno, škole trebaju stvoriti inkluzivno okruženje koje će poticati učenike na učenje i razvoj.

POBOLJŠANJE ČITLJIVOSTI I UČINKOVITOSTI U UČENJU

Kod učenika s disleksijom problemi s dekodiranjem pojedinih riječi često se pojavljuju neočekivano, bez obzira na dob i kognitivne sposobnosti, a ne proizlaze iz razvojnih poremećaja niti senzornih oštećenja (Zelinková, 2003). Te teškoće utječu na osnovne varijable uspješnosti čitanja, njenu brzinu, točnost, tehniku čitanja i razumijevanje pročitanog. Štoviše, uzrokuju i teškoće s orijentacijom u tekstu (ponavljanje početaka riječi, preskakanje redaka itd.) te reprodukcijom teksta. Kako bi se smanjilo ponavljanje početka riječi, preskakanje redova te specifične greške u čitanju poput inverzija, zamjene grafema sličnih oblika, kinetičkih inverzija (miješanja slogova), brisanja ili dodavanja slogova, riječi ili rečenica, kao i pogrešne upotrebe dijakritičkih znakova ili pogađanja kraja riječi, preporučuje se grafička prilagodba teksta za osobe s disleksijom (Zikl i dr., 2015).

Jedna od prilagodbi odnosi se na korištenje određenih fontova. Rezultati istraživanja o utjecaju fonta na uspješnost čitanja osoba s disleksijom su nekonzistentni tj. neka govore u prilog veće uspješnosti čitanja, dok neka ne potvrđuju utjecaj pojedinih fontova na uspješnost čitanja. Ispitujući utjecaj fontova na čitanje Rello i Baeza-Yates (2013) su zaključili da fontovi bez

dodatnih linija (engl. sans serif), uspravni (engl. roman) te fontovi koji su proporcionalno raspoređeni (engl. monospaced), olakšavaju čitanje, a nakošeni (engl. italic), nejednaki (engl. proportional) i s dodatnim linijama (engl. serif), otežavaju čitanje osobama s disleksijom. Fontovi bez dodatnih linija povećavaju razliku među slovima, time pridonose bržem dekodiranju i vizualnom prepoznavanju riječi (Slika 1.).

Slika 1. Prikaz oblika slova s i bez serifa

S ciljem poboljšanja prepoznatljivosti slova, a time i olakšavanja procesa čitanja, kreirani su fontovi Sylexiad, Dyslexie, Read Regular i OpenDyslexic. Ovi fontovi karakteriziraju se poboljšanim razlikovanjem među slovima u odnosu na standardne fontove. Posebno se fokusiraju na jasnoću slova koja se često zamjenjuju zbog svoje zrcalne sličnosti, primjerice *b* i *d*. Međutim, Čagalj i dr. (2016) ispitivanjem utjecaja fonta na čitanje odraslih osoba s disleksijom, dolaze do zaključka kako nema utjecaja fonta na učinkovitost čitanja.

U grafičkoj prilagodbi teksta, osim odabira vrste fonta, najčešće se ističe i važnost njegove veličine. Tekst bi trebao biti

dovoljno velik da ga osoba može lako pročitati bez naprezanja. British Dyslexia Association, 2023. objavljuje preporuke oblikovanja teksta za osobe s disleksijom: Preporučena minimalna veličina slova je 12-14 pt, ovisno o fontu iako je nekima potreban i veći font. Većina istraživanja govori u prilog minimalne veličine slova od 14 pt. U naslovu teksta preporuka je koristiti veličinu fonta koja je najmanje 20% veća od ostalog teksta. Povećani razmak između slova/znakova poboljšava čitljivost, pri čemu idealan razmak iznosi oko 35% prosječne širine slova. Međutim, prevelik razmak može imati suprotan učinak i smanjiti čitljivost. Razmak između riječi trebao bi biti najmanje 3,5 puta veći od razmaka između slova. Neke osobe s disleksijom primjećuju da veći prored dodatno olakšava čitanje. Za isticanje informacija predlaže se podebljanje teksta, dok treba izbjegavati korištenje velikih slova u cijelom tekstu, jer su mala slova lakša za čitanje. Kako bi se povećala čitljivost i smanjilo opterećenje za osobe s disleksijom, važno je obratiti pažnju na odabir pozadine, kontrasta i kvalitete ispisa. Preporučuje se korištenje jednobojnih pozadina, bez uzoraka i slika koje bi mogle odvlačiti pažnju. Ključno je osigurati dovoljnu razinu kontrasta između pozadine i teksta, pri čemu tamni tekst na svijetloj, ali ne bijeloj pozadini, pruža najbolji rezultat. Zelene i crvene ili ružičaste boje treba

izbjegavati jer su posebno izazovne za osobe s poteškoćama u prepoznavanju boja. Bijele pozadine često mogu biti previše blistave, pa su krem ili nježne pastelne nijanse bolja alternativa. Ipak, treba imati na umu da osobe s disleksijom mogu imati vlastite preferencije boja, koje je važno poštovati. Kod ispisa se preporučuje korištenje mat papira umjesto sjajnog, uz dovoljno debeo papir kako bi se izbjeglo proziranje teksta s druge strane. Pravilna prilagodba ovih elemenata može značajno olakšati čitanje i povećati udobnost pri radu s tekstom.

Pravilnu prilagodbu kontrasta i boja koja može značajno olakšati čitanje i povećati vizualnu udobnost ispitaio je Pijpker (2013). Temeljem rezultata istraživanja zaključio je kako se za čitanje na papiru preporučuje korištenje svijetlih pozadina u kombinaciji s crnim ili tamnim slovima. Najbolji rezultati postižu se upotrebom krem pozadine s crnim slovima, žute pozadine s plavim slovima, svijetlozelene pozadine s tamnosmeđim slovima ili sive pozadine s bijelim slovima. Također, dobra kombinacija je bijela pozadina sa sivim slovima. Pozitivni učinci ovakvih prilagodbi potvrđuju da kontrast između svijetlih pozadina i slova poboljšava čitljivost.

Nasuprot tome, najlošiji rezultati u čitanju zabilježeni su kod bijele pozadine s crnim

slovima, zbog prevelikog kontrasta između boja.

Ako se želi poboljšati čitljivost, preporuča se povećati razmak između riječi kako bi tekst bio lakše čitljiv, dok se smanjenjem razmaka između slova unutar riječi može postići bolja povezanost slova i smanjenje praznina. Tako se jasnoća granice između riječi može poboljšati, a čitanje učiniti lakšim (Rello i Baeza-Yates, 2015). Također, veći razmak između redova može pozitivno utjecati na brzinu čitanja.

Lijevo poravnavanje teksta može biti vrlo korisna strategija za osobe s disleksijom. Lijevo poravnanje pruža jasnu početnu točku za čitanje, jer svaki redak počinje na istom mjestu. Ovo pomaže osobama s disleksijom u smanjenju poteškoća s praćenjem linija teksta, što je često izazvano neujednačenim razmacima između riječi.

Učenici s disleksijom često trebaju više vremena za čitanje i razumijevanje tekstova, pa im treba omogućiti dodatno vrijeme za ispunjavanje ispita. Pitanja i zadatke treba formulirati na jasan i jednostavan način, koristeći jasne i direktne upute. Treba izbjegavati duge tekstove koji mogu biti naporni za čitanje. Umjesto toga, tekst je potrebno razdijeliti na manje, jasno odvojene odlomke koristeći široke margine što omogućuje bolju preglednost i čitljivost. Preporučuje se izbjegavanje prozivanja učenika s disleksijom na čitanja na glas ili pisanja na ploči pred razredom kada učenik

ima značajnije teškoće u tom području, osim ako učenik sam ne izrazi želju (Bjelica i dr., 2009).

Nacionalni dokument okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama (2017) navodi nekoliko primjera prilagodbe postupaka poučavanja i okruženja:

- smanjiti zahtjeve prepisivanja s ploče (pogotovo pri provjeravanju usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda)
- prilagoditi pisani materijal (tekst razlomljen na više manjih jedinica, vizualni materijal kao potkrepa ili objašnjenje teksta, široke margine, poravnanje teksta po lijevom rubu, dvostruki razmak)
- unaprijed osigurati preslike radnog materijala
- osigurati dulje vrijeme obavljanja aktivnosti
- upotrebljavati softverska rješenja (npr. snimanje izlaganja na diktafon, pretvaranje teksta u govor).

Učenici s disleksijom koji polažu državnu maturu imaju pravo na prilagodbu ispitne tehnologije. Prema Uputama za prilagodbu ispitne tehnologije na ispitima državne mature (NCVVO, 2010), učenici s disleksijom uz grafičke prilagodbe ispita, mogu ostvariti pravo na dodatno vrijeme za ispunjavanje ispita, kako bi im se olakšao

proces čitanja i razumijevanja teksta. Vrijeme za rješavanje pisanih zadataka potrebno je produljiti za 50% više od predviđenoga, a ako se ispit polaže uz osobnoga pomagača, tada vrijeme treba produljiti za 100%. Prilagodba ispita može uključivati veće fontove, razmak između slova i redaka, korištenje fontova koji olakšavaju čitanje i korištenje odgovarajuće pozadine s ciljem poboljšavanja kontrast i čitljivost. Za ostvarivanje prilagodbe, potrebno je priložiti odgovarajuću dokumentaciju, poput medicinskih nalaza ili drugih stručnih izvještaja koji potvrđuju postojanje disleksije. Važno je da učenici do 15. veljače tekuće godine prijave potrebu za prilagodbama uz dostavu svih potrebnih dokumenata.

SURADNJA S RODITELJIMA

Uspjeh učenika s disleksijom ovisi o suradnji škole i roditelja, koji zajedničkim snagama stvaraju optimalne uvjete za razvoj. Ključni elementi uključuju učinkovitu komunikaciju, primjenu prilagodbi, emocionalnu podršku i kontinuirano praćenje napretka. Takvim pristupom učenicima s disleksijom omogućuje se ostvarivanje njihovih obrazovnih potencijala. Disleksija, kao specifična teškoća u učenju, zahtijeva individualizirani pristup i prilagodbe koje se temelje na kontinuiranoj komunikaciji i

zajedničkom djelovanju roditelja i škole. Učenici s disleksijom suočavaju se s izazovima u čitanju, pisanju i ponekad u razumijevanju teksta, što može uzrokovati emocionalne poteškoće poput frustracije i niskog samopouzdanja. Stoga je neophodno stvaranje podržavajućeg okruženja koje omogućuje učeniku napredak. Redovita komunikacija između roditelja i učitelja omogućuje bolje razumijevanje potreba učenika. Roditelji pružaju uvide u svakodnevne izazove i strategije koje primjenjuju kod kuće, dok nastavnici dijele informacije o napretku učenika u školi. Takva suradnja osigurava dosljednost u pristupu i omogućuje obostranu prilagodbu kako bi se postigao zajednički cilj – uspješan obrazovni razvoj učenika. Prema istraživanjima, učinkovita komunikacija između roditelja i škole povezana je s boljim akademskim postignućima i povećanim samopouzdanjem kod djece s disleksijom (Snowling i Hulme, 2012). Učenici s disleksijom često se suočavaju s emocionalnim poteškoćama koje proizlaze iz školskih izazova. Naglašavanje njihovih napora i postignuća, a ne samo rezultata, ključno je za jačanje samopouzdanja. Roditelji i nastavnici trebaju djelovati kao podrška, stvarajući pozitivnu atmosferu koja motivira učenike da se suoče s poteškoćama (Rose, 2009). Učenici koji osjećaju podršku i razumijevanje od strane roditelja i nastavnika bit će motiviraniji za

učenje i suočavanje s izazovima. Redovito praćenje napretka omogućuje prilagodbu strategija, pri čemu roditelji igraju ključnu ulogu u praćenju uspjeha.

ZAKLJUČAK

Disleksija ne smije biti prepreka za uspjeh učenika. Identifikacija teškoća, uvažavanje potreba i metodička prilagodba ključni su preduvjeti za stvaranje uvjeta u kojima učenici s disleksijom mogu ostvariti svoje potencijale. Važno je prepoznati disleksiju u ranoj fazi i osigurati odgovarajuće obrazovne prilagodbe kako bi se učenicima omogućio ravnopravan pristup obrazovanju. Prilagodbe poput većeg razmaka, odgovarajućih fontova i specifične tehnološke podrške mogu pomoći u smanjenju barijera koje disleksija postavlja. Osim toga, suradnja između škole, učitelja i roditelja ključna je za

uspješan razvoj učenika s teškoćama u učenju. Ulaganjem u stručnu podršku, tehnologiju i inkluzivno obrazovanje gradi se sustav koji prepoznaje i potiče uspjeh svakog učenika. Ovaj rad pruža osnovu za promišljanje i daljnji razvoj prakse individualizacije pristupa u obrazovanju učenika s disleksijom, pridonoseći stvaranju jednakopravnog i inkluzivnog društva. Individualizacija pristupa učenicima s disleksijom temelj je inkluzivnog obrazovanja. Sustavna podrška, prilagodbe obrazovnog procesa i korištenje suvremene tehnologije omogućuju učenicima s disleksijom ravnopravno sudjelovanje u obrazovanju i ostvarivanje njihovih potencijala. Razvijanje svijesti o specifičnim potrebama učenika s disleksijom i kontinuirano ulaganje u obrazovni sustav nužno je za stvaranje jednakih mogućnosti za sve učenike.

LITERATURA

1. British Dyslexia Association. 2007. www.bdadyslexia.org.uk. (pristupljeno 21. studenoga 2024.)
2. Joyner, R., Wagner, R., Edwards, A. et al. 2020. The Prevalence of Dyslexia: A new Approach to its Estimation. *J Learn Disabil.* 53(5), 354-365.
3. Lenček, M. 2012. Procjena disleksije u hrvatskome: Neke značajke čitanja i pisanja odraslih. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 48, 11-26.
4. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. 2015. Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju. *Narodne novine* 24/15.

5. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. 2021. *Smjernice za rad s učenicima s teškoćama*. <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Smjernice%20za%20rad%20s%20ucenicima%20s%20teskocama.pdf> (pristupljeno 22. studenoga 2024.)
6. Posokhova, I. 2007. *Kako pomoći djetetu s teškoćama u čitanju i pisanju - praktični priručnik*. Ostvarenje d.o.o., Zagreb.
7. Ramus, F. 2003. Developmental dyslexia: Specific phonological deficit or general sensorimotor dysfunction? *Current Opinion in Neurobiology*, 13, 212–218.
8. Roitsch, J., Watson, S. 2019. An Overview of Dyslexia: Definition, Characteristics, Assessment, Identification, and Intervention. *Education Journal*. 7 (4), 81-86.
9. Willcutt, E. G. , & Gaffney-Brown, R. 2004. Etiology of dyslexia, ADHD, and related difficulties: Using genetic methods to understand comorbidity. *Perspectives of the International Dyslexia Association*, 30, 12-15.
10. Bjelica, J. i dr. 2009. *Priručnik o disleksiji, disgrafiji i sličnim teškoćama u čitanju, pisanju i učenju*. Hrvatska udruga za disleksiju - HUD (Croatian dyslexia association), Zagreb.
11. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. 2024. Pravilnik o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole. *Narodne novine* 120/24.
12. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. 2015. Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju. *Narodne novine* 24/2015.
13. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. 2017. Nacionalni dokument okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama (prijedlog nakon javne rasprave). <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/Okviri/Okvir%20za%20poticanje%20i%20prilagodbu%20iskustava%20u%20u%C4%8Denja%20te%20vrednovanje%20postignu%C4%87a%20djece%20i%20u%C4%8Denika%20s%20te%C5%A1ko%C4%87ama.pdf>
14. Zelinková, O. 2003. *Poruchy učení (Learning disabilities)*, Praha.
15. Zikl, P. i dr. 2015. Influence of Graphic Design of the Text on Reading Quality of Pupils with Dyslexia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 00.
16. Rello, L., Baeza-Yates, R. 2013. Good fonts for dyslexia. https://www.researchgate.net/publication/262320823_Good_fonts_for_dyslexia. (pristupljeno 1. studenoga 2024.)

17. Čagalj, M i dr. 2016. Utjecaj fonta na čitanje osoba s disleksijom. *Logopedija*, 6 (1), 1-5.
18. British Dyslexia Association. 2023. *Dyslexia Style Guide*. *chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://cdn.bdadyslexia.org.uk/uploads/documents/Advice/style-guide/BDA-Style-Guide-2023.pdf?v=1680514568* (pristupljeno 25. listopada 2024.)
19. Pijpker, T. 2013. Reading performance of dyslexics with a special font and a colored background. Enschede: University of Twente.
20. Rello, L., Baeza-Yates, R. 2015. How to present more readable text for people with dyslexia. https://www.researchgate.net/publication/284281701_How_to_present_more_readable_text_for_people_with_dyslexia. (pristupljeno 29. listopada 2024.)
21. Snowling, M. J., & Hulme, C. 2012. The nature and classification of reading disorders: A commentary on proposals for DSM-5. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 53 (5), 593–607.
22. Rose, J. 2009. Identifying and Teaching Children and Young People with Dyslexia and Literacy Difficulties. <https://www.thedyslexia-spldtrust.org.uk/media/downloads/inline/the-rose-report.1294933674.pdf>. (pristupljeno 18. rujna 2024.)

SUMMARY

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF STUDENTS WITH DYSLEXIA

Students with dyslexia, despite average or above-average intellectual abilities, face specific challenges in education, especially when transitioning from primary to secondary school. The paper shows the importance of an individualized approach in working with students with dyslexia, which includes the adjustment of work methods, time for completing tasks, and evaluation processes. The key components of support are the teamwork of teachers, professional associates and parents. The need to adjust the state matriculation exams and other evaluation tools is also emphasized in order to enable students to show their real potential. Learning difficulties, including dyslexia, should not be a barrier to academic success. Individualization, methodical adjustments and continuous encouragement are key to empowering students and achieving their educational goals.

Key words: dyslexia; individualization of learning procedures; support for students